

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 22. V Ljubljani, 30. novembra 1910. Letnik XXVII.

Obseg: Ameriški goveji hlevi in njih notranja oprava. — Živinozdravniške razmere na Kranjskem in nasvet, kako bi se dale izboljšati. — Orebove tropine, najcenejša krma za prasiče. — Dendrin. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

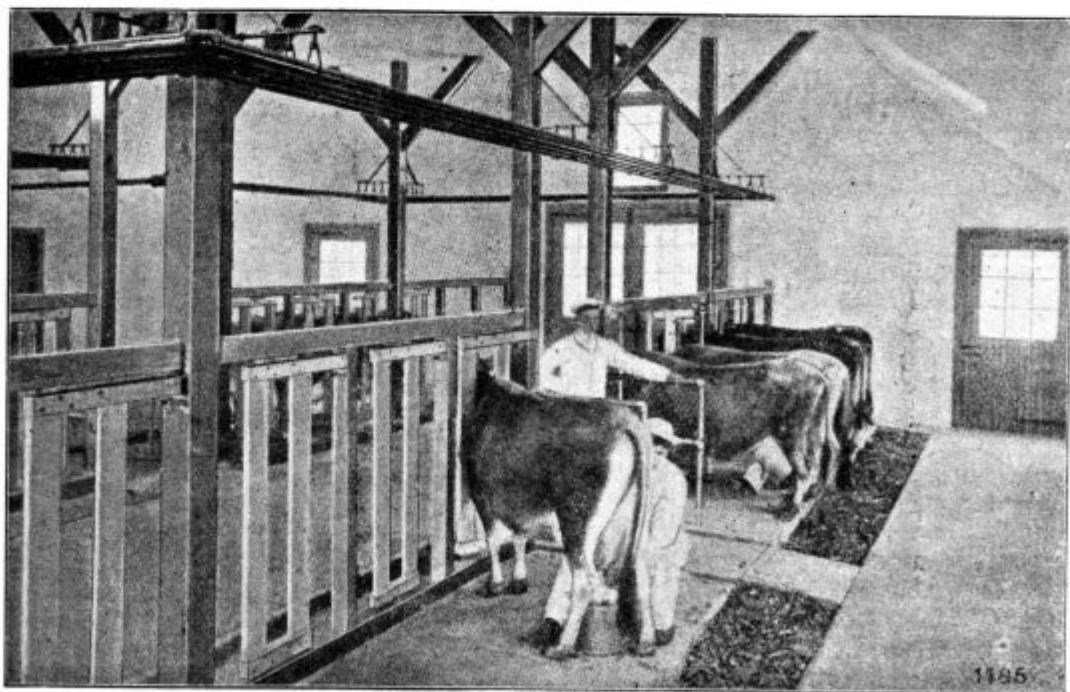
Ameriški goveji hlevi in njih notranja oprava.

Uredba in oprava govejih hlevov ni povsod enaka, in dasi se je pri vzornih, t. j. zdravih hlevih povsod treba držati tistih načel, ki temelje na znanostni podlagi, vendar krajevne razmere zelo odločujejo, kako se goveji hlev uredi in upravi.

Nezmislno je torej trditi, da je dober ali vzoren hlev vselej treba narediti po enem in istem kopitu. Če je hlev dovolj svetel, zračen in snažen ter tako opravljen, da goved v njem dobi vse predpogoje zdravega in pravega uspevanja, pa je vzoren, in naj bo potem tako ali tako narejen.

Načela uredbe dobrega hleva sestojijo iz skrbi za zadostno svetlobo, dober zrak in s tem v zvezi za primerno toplino ter za tako opravo, ki omogočuje da se hlev z najmanjšim

delom ohrani snažen in po možnosti čist škodljivih bakterij, in da se poleg tega živalim da tako prebivališče, da se dobro počutijo in da ne kvarijo pravih oblik svo-

Podoba 76.

jega telesa.

V vsakem vzornem hlevu so ta načela izvedena, seveda različno, zato so vzorni hlevi pri nas v Av-

striji, v Nemčiji, na Šviškem, Holandskem itd. različno urejeni, zlasti se pa vzorni ameriški hlevi prav zelo razlikujejo od naših evropskih.

Amerikanec smatra kmetijstvo za obrt kakor vsako drugo, ki naj mu donaja čim večji dobiček; z najboljšimi sredstvi, ki morajo biti obenem razmerno najcenejša, stremi za velikim dobičkom, ki ga pa ne išče le v obilnih, ampak tudi po možnosti v popolnih pridelkih. To načelo, ki se mora tudi pri nas uveljaviti, upoštevajo vsi umni ameriški kmetovalci v vseh panogah kmetijstva, torej tudi pri živinoreji, zato je gotovo tudi za nas zelo zanimivo spoznati, kakšne goveje hleve imajo Amerikanci, kjer so postale razmere podobne našim, namreč, kjer morajo goved večinoma v hlevih rediti.

Ameriški hlevi so danes zelo preprosti, ceni in silno praktični ter nudijo živalim vse predpogoje dobrega in zdravega uspevanja. Ameriška ureditev in oprava hleva sta se začela tudi ponekod pri nas v Avstriji močno širiti ter so zanje navdušeni celo taki kmetje, ki niso za novotarije.

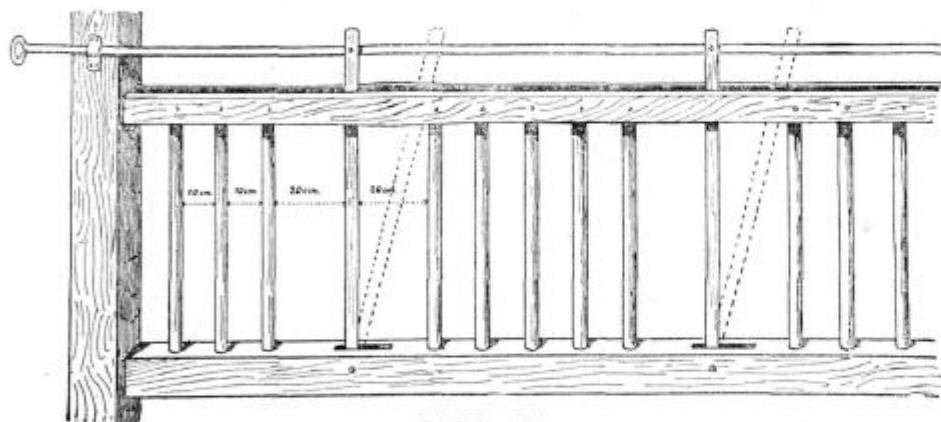
Mi bomo v prihodnjih številkah „Kmetovalca“ priobčili nekaj spisov o ameriških govejih hlevih, in sicer takih, ki so primerni tudi našim razmeram; za danes pa priobčimo najprej sliko notranjščine ameriškega

pač ni posebno udobno za živali. Naši kmetovalci bi se s tem načinom upravičeno ne mogli sprijazniti in tudi Amerikanci sami so bili prisiljeni izumiti boljši način, celo za hleve, kjer je živina večjidel notri in ne na paši ali na tekalšču, kakor je pri nas običajno.

Sedaj imajo vpeljane iz železnih cevi narejene oklepe za vsako govedo posebej. Ti oklepi so kakor dolgi komati, ki vise na verigi in so spodaj na žleb tudi z verigo pritrjeni. Tak oklep, ki je torej ohlapno pritrjen, pusti živali prosto gibanje, da udobno stoji, je in leži, vendar pa svojih sosedov v ničemer ne more motiti. Oklep se preprosto odpira in zapiralna naprava pri zaklepanju sama od sebe zaskoči.

Priobčili smo ta spis in podobe le kakor nekaj uvod k prihodnjim tozadevnim spisom, kajti ameriški hlev v taki obliki ni za nas, pač so pa novi ameriški hlevi tudi za naše razmere prav zelo priporočeni.

Za dodatek bodi podoba 78., ki kaže prav vzoren ameriški hlev, kakršne imajo v bližini mest za pridelovanje najčistejšega mleka. Tudi slika tega hleva ne bodi nikakršen vzorec za nas, ampak naj kaže le našim kmetovalcem, na kakšni stopnji je drugje kmetijstvo in kako se trudijo z zdravstveno ureditvijo hlevov, da bi pridelovali najčistejše, zdravo mleko, ki je poglavitna hrana otrok, kajti pri nas nimajo niti pojma, kakšne važnosti je tako mleko, zlasti za dojenčke, zato pa pri nas neverjetno veliko otrok popolnoma po nepotrebne v nežni starosti pomrje.

Podoba 77.

govejega hleva starejše uredbe v takih ameriških krajih, kjer je živina največ na prostem in ki prihaja v hlev le k molži, h krmljenju (kadar je seveda potrebno) in k prenočevanju.

Podoba 76. kaže notranjost ameriškega hleva starejše uredbe. Vsa tla, staje, hodniki in gnojni jarki so betonirani. Žlebovi so tako nizki, da so njih dna v tisti višini, kakor tla staje. Goved torej je s tal kakor na paši, kar je edino pravo. Ob stropu okoli žlebov vodijo železni tiri in po njih vozijo posode za krmo, ki se iz njih krmila preprosto v žlebove izpraznjujejo. Goved ni prikljenjena, ampak ima vtaknjen vrat kakor v komatu med dva navpična lesa okvirja, ki se suče na dveh oseh, ki je ena pritrjena spodaj na prag žleba in druga zgoraj na leseno prečnico. Z vratom v tem okvirju more žival stati ali ležati in neovirano jesti, svojih sosedov pa v ničemer ne more nadlegovati. Vsak tak okvir se da odpreti, da žival more glavo skoz vtekniti, potem se pa zapre s kljuko, ki sama zaskoči.

Ti ameriški hlevi se vedno boljšujejo; načela notranje uredbe sicer ostanejo ista, vendar se napreduje glede udobnejšega priklopanja živali. Podoba 77. kaže na pr. lesen priklopalni okvir, ki je že boljšan ter je tako narejen, da se lahko vsa vrsta živali naenkrat iz okvirov izpusti ali pa vanje zapre. Eno kakor drugo

Živinozdravniške razmere na Kranjskem in nasvet, kako bi se dale zboljšati.

Samostalen predlog družbenega odbornika Otona barona Apfaltrerna, stavljen v seji glavnega odbora dne 21. novembra t. l.

Že leta sem občutilo kmetovalci, oziroma živinorejci na Kranjskem, da za živinozdravništvo ni skrbjeno v zadostni meri in primerno. Ta nedostatek pa postaja tem občutnejši, čimbolj poklicani činitelji skrbe za povzdigo živinoreje ter se že kažejo uspehi, oziroma se je novih uspehov za gotovo nadejati.

Dela za povzdigo živinoreje, ki gredo sporedno z že pričetim delovanjem za zboljšanje planšarstva, nimajo samo namena zboljšati našo domačo živino, ampak jo tudi pomnožiti, zato se dvakratno deluje za pomnoženje narodnega premoženja, ki tiči v živinoreji. Na podlagi štetja živine v letu 1900. se dá narodno premoženje, ki je naloženo v živinoreji, takole s števili označiti:

24.000 konj po 300 K je vrednih . . .	K 7,200.000
253.000 goved po 200 K je vrednih . . .	„ 50,600.000
38.000 ovac po 20 K je vrednih . . .	„ 760.000
6.000 koz po 20 K je vrednih . . .	„ 120.000
107.000 prasičev po 70 K je vrednih . . .	„ 7,490.000

Potemtakem je kranjska dežela imela l. 1900. 428.000 štirinogatih domačih živali, ki so nizko cenjene vredne 66,170.000 K.

Pripomnim, da sem posamezne živali namenoma povprečno prav nizko cenil in da te cene nikakor niso primerne današnjim tržnim cenam.

Nastavljenih je danes v deželi 20 živinozdravnikov, in sicer 1 c. kr. deželni živinozdravniški poročevalec, 1 c. kr. deželni živinozdravniški nadzornik, 13 c. kr. živinozdravnikov in asistentov ter 5 deželnih živinozdravnikov. Vsega skupaj torej 20 živinozdravnikov v državni in deželni službi, pri čemer je pa omenjati, da štirje živinozdravniki z ozirom na njih službeno delovanje pri c. kr. deželni vladi morejo v prav majhnem obsegu izvrševati praktično živinozdravstvo. Iz tega je razvidno, da hodi v poštev pri izvrševanju živinozdravniške prakse le 16 živinozdravnikov in da hodi na Kranjskem na enega živinozdravnika 26.750 domačih živali v vrednosti 4.135.625 K, oziroma, če se vzame, da vseh 20 živinozdravnikov leči živino, hodi na enega še vedno 21.400 domačih živali, ki so vredne okroglo 3.300.000 K.

zdravnika le v najsikrajnejši sili, navadno ko je že prepozno, in da zato zdravi svojo živino sam ali pa se zateka k mazačem.

Bilo bi o tem predmetu še marsikaj omeniti, vendar naj ta izvajanja zadostujejo, saj dovolj govore za potreboboljšanja živinorejskih razmer na Kranjskem.

V deželnozborskem zasedanju je preteklo zimo stavil v deželnem odboru deželni poslanec Galle nasvet, ki meri na to, da se osnujejo enoletni tečaji za deželne pomožne živinozdravnike, ki bi imeli nalogo pomagati državnim in deželnim živinozdravnikom. Taki tečaji, ki so se drugod z uspehom vpeljali, imajo pa seveda tudi veliko pomislekov, kajti v enoletnem poučnem tečaju, zlasti s slabo predizobrazbo, se slušatelj tečaja komaj more naučiti osnovnih naukov živinozdravništva, a učenci takih šol bi se smatrali za enakovredne diplomiranim

Podoba 78.

Predaleč bi me vodilo, če bi hotel obrazložiti živinozdravniške razmere v sosednjih kronovinah, saj navedena števila jasno dokažejo, da je za živinozdravništvo na Kranjskem popolnoma nedostatno poskrbljeno.

Upoštevati je pa tudi treba veliko razseženost posameznih okrajev, ki so zanje živinozdravniki nastavljeni, in istotako dejstvo, da c. kr. okrajni živinozdravniki morajo najprej svojo uradno dolžnost vršiti in da so oni pač upravičeni, ne pa zavezani izvrševati zasebno živinozdravniško prakso in da za te živinozdravnike pri njih največji požrtvovalnosti in največji pridnosti tudi velja načelo: ultra posse nemo tenetur.

Ne malo hodijo na Kranjskem zlasti pozimi vremenske razmere v poštev, ki je vsled njih mnogokrat v resnici nemogoče ustreči prošnjam kmetovalcev po živinozdravniški pomoči. Končno je tudi res, da kmečki posestnik iz slabo razumljene varčnosti kliče živino-

živinozdravnikom in bi tako lahko napravili več škode kakor koristi. Ker z ozirom na denarna sredstva ni pričakovati zelenega večjega števila diplomiranih živinozdravnikov, bi bilo vendar stremeti za ustanovitvijo tečajev za izvežbanje pomožnih živinozdravnikov, a njih delokrog bi moral biti že takoj v pričetku zelo omejen in njih delovanje bi moralo biti pod strogim nadzorstvom.

Taki živinozdravniški tečaji bi se prav lahko vršili v podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani, ki je združena v živinozdravnico. Potrebna denarna sredstva za pouk, za učila, za ustanove itd. bi moral dovoliti deželni odbor in istočasno bi bilo prositi tudi vlado za primerno podporo.

Ta prošnja bi bila tembolj utemeljena, ker bi bili s pomožnimi živinozdravniki razbremenjeni tudi državni živinozdravniki, ki so se jim uradni posli v teku let

silno pomnožili. C. kr. živinozdravniki pri okrajnih glavarstvih imajo namreč silno veliko posla z izvrševanjem policijskih živinozdravniških predpisov, tako zlasti z nadziranjem živine in mesa pri prevažanju, z nadziranjem živinskih semenj, z delom pri kužnih boleznih itd. in nič manj z zelo zamudnimi pisarniškimi opravili. Pri tej priliki bi bilo visoko vlado opozoriti na dejstvo, da je z ozirom na veljavne zakone neobhodno potrebno, da se naredbe nepretrgano spolnjujejo in da zato pri c. kr. okrajnih glavarstvih ustanovljena mesta uradnih živinozdravnikov nikdar ne smejo ostati nezasedena in da je v slučaju kakega dopusta ali bolezni pravočasno treba poiskati namestnika. Prositi bi bilo tudi treba, da se v obsežnih okrajnih glavarstvih pomnoži število c. kr. uradnih živinozdravnikov. Pomnožitev števila uradnih živinozdravnikov je že potrebna iz strokovnih ozirov, potrebna je pa tudi zato, ker bi bil delokrog pomožnih živinozdravnikov zelo omejen in bi bili pod nadzorstvom c. kr. uradnih živinozdravnikov.

Zboljšanje živinozdravniških razmer je pa tudi zagadel nujno in ga je zeleti, ker so ravno živinozdravniški funkcionarji poklicani sodelovati pri živinorejskem združenstvu, ki je tudi del tistega delovanja, ki stremi za izboljšanjem živinoreje glede kakovosti in količosti. Enako bodo živinozdravniki dobili v prav bližnjem času novo nalogo, če se osnujejo živinske zavarovalnice in deželna živinska pozavarovalnica, kajti kakor je v § 2. zakona za zatiranje in odvracanje živinskih kug predpisano sodelovanje uradnih živinozdravnikov, bodo morali tudi pri živinskem zavarovanju, zlasti pri določanju odškodnine, sodelovati uradni živinozdravniki ali vsaj deželni živinozdravniki. Strožje izvrševanje živinozdravniških policijskih predpisov, in sicer strožje kakor sedaj, je pa posebno potrebno pri kužnih boleznih prasičev, kajti prasičja kuga in rdečica sta na Kranjskem povzročili že velikansko škodo, in uspešno zatiranje teh bolezni bo le tedaj mogoče, če bodo c. kr. uradni živinozdravniki imeli za pomoč pomožno osobe.

C. kr. kmetijska družba kranjska, ki ima važno nalogo pospeševati živinorejo, je torej dolžna in upravičena na merodajnih mestih opozoriti na nedostadne živinozdravniške razmere na Kranjskem, ona se mora za izboljšanje teh razmer potegniti, bodisi v obliki kake resolucije ali v obliki kakega tozadevnega sklepa glavnega odbora, ter mora na merodajnih mestih v tem zmislu intervenirati.

Orehove tropine, najcenejša krma za pitanje prasičev.

Dandanes, ko se mora kmetovalec krvavo boriti za svoj obstanek, mora pri vsakem opravilu računati, kako bi z najmanjšimi stroški dosegel največji uspeh.

Umna prasičereja je že davno najbolj dobičkonosna panoga kmetijstva, le žal, da se pri nas to še vedno premalo upošteva. Marsiktera kmetija, ki hira ob malobrižnosti gospodarja, bi prinašala bogate dohodke, če bi se dotičnik poprijel umne prasičereje in pitanja prasičev.

Odkar je Avstrija zaprla meje prostemu uvozu goveje živine in prasičev, cene svinjskemu mesu ne bodo več padle, vsaj toliko ne, da bi se ne izplačalo z dobičkom pitati prasiče.

V našem pitališču v Škofji Loki delamo že pet let neprenehoma poskuse s pitanjem prasičev z najrazličnejšo krmo in smo malone že vse poskusili, kar sploh more priti za tako pitanje v poštev.

Redno vsakih 14 dni se tehtajo vsi prasiči, zabeleži se natanko prirastek živega mesa v tej dobi, preračuna se po vrednosti vsa krma, ki se je porabila v tej dobi, ter se določi cena živega mesa, kolikor nas stane. Neverjetno je, kaka iznenadenja čakajo tukaj živinorejca.

V naslednjem podam nekaj izpiskov iz dotične knjige, zgolj praktične izkušnje, ki bodo gotovo zanimale vse napredne gospodarje.

Doba 1./I. do 31./I. 1910 — 68 kakih 8 mesecev starih prasičev.

Pokrmilo se je	kg	1 kg stane vinarjev	vrednosti skupaj	živa teža v kg	prirastek ozi. odpadek	Opomnja
1./I. 1910 ..				5149		Cena priraslega živega mesa 1 kg = K 1.04
posnetega mleka	513	3	15 39			
siratke	3800	1	38 —			Cena prodanega živega mesa 1 kg = K 1.20
koruze	2670	14 ²⁵	380 47			
ječmena . . .	348	14	48 72			
pese	1200	2	24 —			
31./I. 1910 ..			506 58	5936	+ 487	

Doba 15./III. do 31./III. 1910 — 63 kom. 4 do 5 mes. starih prasičev.

15./III. 1910 ..				3980		Cena priraslega živega mesa 1 kg = K 1.04
posnetega mleka	546	3	16 38			
koruze	1033	15	154 95			Cena prodanega živega mesa 1 kg = K 1.24
ječmena . . .	153	16	24 48			
pese	555	2	11 10			
krompirja . .	182	4	7 28			
31./III. 1910 ..			214 19	4185	+ 205	

Doba 16./IX. do 30./IX. 1910 — 102 prasiča različne starosti.

16./IX. 1910				4441	prirastek 17./IX.: 1 svinja + 135 kg	Cena priraslega živega mesa 1 kg = 75 vin.
posnetega mleka	388	3	11 64			
siratke	4700	1	47 —		odpadek 17./IX.: 1 komad — 120 kg	Cena prodanega živega mesa 1 kg = K 1.24
koruze	810	14	113 40			
ječmena . . .	480	14	67 20	+ 15		
orehovit tropin	333	18	59 94	4456		
30./IX. 1910 ..			299 18	4851	+ 395	

Doba 1./X. do 31./X. 1910 — 102 prasiča različne velikosti.

1./X. 1910 ..				4851	prirastek: 1./X. = 1 = + 260 kg 8./X. = 1 = + 162 kg 19./X. = 1 = + 205 kg odpadek: 10./X. = 2 = — 40 kg 24./X. = 1 = — 27 kg 31./10. = 1 = — 239 kg	Cena priraslega živega mesa 1 kg 57 ⁵ vin. Cena prodanega živega mesa 1 kg = K 1.24
posnetega mleka	1013	3	30 39			
pinj. mleka . .	75	3	2 25			
siratke	2700	1	27 —			
koruze	2384	14 ²⁵	339 72			
ječmena . . .	514	14	71 96			
pese	1000	2	20 —	+ 321		
orehovit tropin .	1264	18	227 52	5172		
31./X. 1910 ..			718 84	6416	+ 1244	

Števila jasno govoré. Dokazano je, da mora biti krma pri pitanju prasičev ne samo izdatna, ampak tudi

tečna in pravilno sestavljena. Imeti mora zraven škroba tudi še dosti beljakovin. Kdor misli, da bo opital svoja praseta samo z repo ali s krompirjem, ta dela v svojo škodo. Če dodamo taki krmi še primerno množino beljakovin, pitamo za polovico ceneje in prasiči se v najkrajšem času odebele.

Pri eni svinji, ki smo jo izločili iz plemenskega hleva ter jo postavili v pitališče, smo opazili naslednje prirastke: 1./IX. je tehtala 100 kg, 15./IX. = 118 kg in 1./X. = 145 kg. Ta žival se je torej vsak dan povprečno odebelila za $1\frac{1}{2}$ kilograma, na vsak način velikanski uspeh, kakršnega v praksi še nismo opazili.

Najcenejša krma, ker ima največ beljakovin in tolšče, i. s. 56%, so orehove tropine. Orehove tropine imajo trikrat več beljakovin in tolšče, kakor otrobi, zato se nam zdi naravnost greh pitati prasiče z otrobi. Majhnim, 3—4 mesece starim pujskom pokladamo $\frac{1}{4}$ kg, 5—6 mesecev starim $\frac{1}{2}$ in doraslim prasičem 1— $1\frac{1}{2}$ kg orehovit tropin zraven repe, pese ali krompirja. Seveda vzamemo tega toliko manj.

Najceneje se prasiči pitajo, kadar so 3—7 mesecev stari, t. j. dokler ne dosežejo 80—90 kg. Tedaj postaja pitanje nekoliko dražje, a ker niso še zreli za nož, se pač morajo pitati, dokler ne dosežejo približno 120 kg; tedaj so za mesarja najbolj pripravi. Odslej se pitanje, ker prasiči ne marajo čedalje več žreti, tako draži, da se bolj spleča opitane prodati in jih nadomestiti s pujski. Ravno tako pitamo svinje, ki so bile zvržene za pleme, toliko časa, dokler hlastno žró in dokler nam vaga ne pokaže, da delamo v izgubo.

Marsikdo bo pa mislil, da posneto mleko ali siratka posebno redi prasiče. To ni res. Mi seveda porablamo na ta način odpadke naše mlekarne in pokladamo pujskom te ostanke, a mnogokrat, kakor ravno nanese kupčija z mlekom, ostanke brez teh priboljškov in se ravno tako dobro rede. Glavna stvar je velika snaga pri vsakem opravi, dobra in izdatna piča in skrbno oko.

Rudolf Linke, mlekarski vodja.

Dendrin.

Tvornica za karbolinej R. Avrenarius v Amstettenu na Nižjem Avstrijskem poroča o najnovejših izkušnjah s tem zatiralnim sredstvom v letu 1909. naslednje:

Izkušnje iz zimskega časa 1908./09. se potrjujejo iznova na ta način, da „dendrin“ za pokončevanje listnih bolezni ni poraben, pač pa je, rabljen pozimi, zanesljivo sredstvo proti kaparju, krvavi uši, jabolčnemu molju, drevesnemu raku, mahom in lišajem kakor tudi proti raznim vrstam gliv, ki prezimujejo na skorji ali pa v njenih razpoklinah.

Enako dober je tudi za preganjanje bramorjev in krtic (rovk), za pokončevanje ogrcev ter, pomešan z ilovico, za zdravljenje drevesnih ran, zadanih po divjačini.

Pozimi so se dosegli povoljni uspehi po škropljenju, oziroma mazanju dreves s približno 10—15% dendrinovo raztopino. Mora se pa to delo ponoviti zgodaj spomladi, a topot se rabi mnogo redkejša, 2—5% raztopina.

Rakave rane so se uspešno mazale s 30 do 50, mahovi in lišaji pa z 10—20 odstotno raztopino.

Koščičasto sadje je za „dendrin“ občutljivejše kakor peškato.

Med poročili o doseženih uspehih z „dendrinom“ se nahajajo tudi poročila barona Arturja pl. Planitz

v Meranu, Jurija Kalchhauserja, dvornega vrtnarja v Miramaru, A. Mika, Schwarzenbergovega dvornega vrtnarja v Krumau, in drugih.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 366. Kupil sem kravo z mladim teletom, ki ima na sescih vse polno bradavic, zato vprašam, **kako se preženo bradavice na vimenu?** (J. L. v Ž.)

Odgovor: Bradavice povzročajo glive cepljivke, ki se zato rade razmnožujejo in se razširjajo po napadenem mestu života ter so tudi nalezljive, vsled česar jih lahko naleze človek in jih prenaša od živali na žival. Bradavice na vimenu, zlasti na sescih, so zaradi molže zelo neprijetne, izginejo pa navadno čez nekaj časa sameodsebe, vendar veliko hitreje, če se žival obenem zdravi. Prav uspešno notranje zdravlilo proti bradavicam je arzenik, ki je pa hud strup in ga torej more le živinozdravnik zapisati, ki določi, v kakšni obliki in kako ga je treba živali dajati. Poleg tega se dajo bradavice naravnost odpravljati z mazanjem s kako jedko rečjo, n. pr. s solitrno ali salicilno kislino. Ker se mora paziti, da ne pride kaj take jedke snovi na zdravo kožo vimena, ki je silno občutljiva, zato more to delo izvršiti le oseba, ki to razume. Zelo Vas svarimo, da bi sami poskušali odžigati bradavice z omenjenima kislinama, marveč Vam priporočamo tudi to delo prepustiti večjemu živinozdravniku.

Vprašanje 367. Travnik nameravam izpremeniti v njivo, ki jo spomladi posejem s turščico. Hlevskega gnoja nimam dovolj, zato bi rad to njivo sedaj jeseni pognojil s Tomasovo žlindro, zato vprašam, ali naj travnik sedaj kar preprosto pognojim s Tomasovo žlindro in morda še s katerim drugim umetnim gnojilom ter ali naj ga razorjem spomladi ali precej sedaj jeseni? (F. K. v D.)

Odgovor: Na vsak način bo bolje, če travnik jeseni razorjete in ga obenem kar povrhu pognojite s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo. Pozimi zemlja prezebe, prst se razkroji in istotako Tomasova žlindra za pomlad postane lahke užitna. Spomladi je seveda treba njivo vnovič obdelati, ter jo obsejati s turščico. Ker pa v zemlji gotovo ni dovolj dušika, zato je treba spomladi njivo tudi s kakim dušičnatim gnojilom pognojiti, bodisi si z gnojnico ali z amonijevim sulfatom.

Vprašanje 368. Imam vinograd, kjer so vse trte usehnile in je sedaj čisto gol. Tu nameravam sedaj krompir saditi, zato vprašam, ali naj ta svet že sedaj preorjem in pognojim s Tomasovo žlindro, kajti tukajšnji kmetje mi priporočajo šele spomladi orati, češ da se vsled jesenskega oranja svet preveč zapleveli? (F. K. v D.)

Odgovor: Iz istega vzroka, ki smo ga v prejšnjem odgovoru navedli, Vam priporočamo vsekakor vinograd, ki ga menite pripraviti za saditev krompirja, še jeseni spraiti ter se nikakor ne bojte plevela, kajti tega boste tako s spomladanskim obdelovanjem uničili. Če sadite krompir brez hlevskega gnoja, potem je dotični svet treba pognojiti na ha jeseni s 300 do 400 kg Tomasove žlindre, z 250 do 300 kg kalijeve soli in spomladi še posebej s 100 do 150 kg amonijevega sulfata.

Vprašanje 369. Sčim naj namažem sadno drevje, da ga obvarujem pred zajci? (J. F. v B.)

Odgovor: V varstvo sadnega drevja, da ga zajci ne ogledajo, je vsekdar treba drevje namažati s kako rečjo, ki je zajcem zoprna. Tako domače sredstvo je n. pr. goveji žolč. Ker pa žolč dež kmalu z drevja spere, zato ga je treba pomešati z drugimi rečmi, ki se drevesa dobro primejo. Taka priporočena mešanica je sestavljena iz apna, krvi, kravjaka in žolča. Ta zmež brez žolča, ki se pri nas čestokrat

rabi, ne odvrtača zajcev. V novejšem času zelo priporočajo „dendrin“, ki je neke vrste karbolinej, a tako očiščen, da drevu ne škoduje. Kje se dobi dendrin najdete objavljeno med inserati „Kmetovalca“.

Vprašanje 370. Pred dvanajstimi leti sem naredil na skednju bukova tla, ki so pa sedaj že vsa od črva razjedena, zato vprašam, **kdaj je najboljši čas sekati bukovo drevje**, da se iz njega narejenih desek ne loti lesni črv? (J. P. v B.)

Odgovor: Če hočete dobiti bukove ali druge deske, ki sploh ne bodo ali vsaj ne kmalu črvice, tedaj morate dotično drevje posekati pozimi, ko ni več muhe. Debla se morajo takoj olupiti ter hraniti na zračnem mestu, kjer se morejo hitro sušiti. Črvivost lesa se vrhutega prepreči z mazanjem z raznimi sredstvi. Tako sredstvo je n. pr. karbolinej, ki se najbolje rabi vroč. Vrhutega pa imamo za ohranjanje lesa še razna druga sredstva, ki jih morete dobiti s pojasnili vred pri tvrdkah Mihael Barthel & Co. na Dunaju, X., Siccardsburggasse 44, in Edvard Lutz & Co. na Dunaju, X.

Vprašanje 371. **Kako se naredi lesni cement, ki se imenuje ksilit?** Poskušal sem ga že napraviti iz zmesi iz cementa, žaganja in vode, a ta zmes se ni sprijela, in slično so poskušali tudi drugi, toda vsi brez uspeha. (J. K. v P.)

Odgovor: Ksilit, ki se rabi za napravljjanje tal enako betonu in ima to prednost, da je mehkejši in gorkejši kakor beton, se napravlja na razne načine in ima zato tudi različna imena. Sestava različnih vrst ksilita je tvorniška tajnost ter je patentirana. Ni pa dovolj poznati samo sestavo, temveč se mora znati ksilit tudi delati, in le tvornice, ki imajo dotične patente, ali podjetniki, ki imajo kupljene te patente, imajo obenem izurjene delavce. Ni torej dovolj poznati sestavo ksilita, ampak znati je tudi treba z njo ravnati. Reč ni tako preprosta in Vi nikakor niste zmogni, da bi jo sami naredili s sredstvi, ki z njimi razpolagate.

Vprašanje 372. **Kako se pravilno prideluje pesno seme?** Pri nas že več let nismo pridelali skoraj nič pesnega semena, čemur utegne biti vzrok napačno ravnanje. (J. M. v O.)

Odgovor: Za pridelovanje pesnega semena se vzamejo jeseni lepo in enakomerno razvite pesne korenine, ki se jim kakih 5 cm nad vrhnim delom listje tako odtrga, da seo srčni popek ne poškoduje. Čez zimo se te pese hranijo zasute med suh svišč, kjer ne smejo pozebat, pa tudi ne prezgodaj odgnati. Klet, ali kaka druga shramba sploh, mora torej imeti primerno toplino, biti ne sme ne premrzla in ne pregorka. Spomladi se semenska pesa posadi nekako meseca aprila, t. j. precej potem, ko se je jaro žito sejalo, na dobro obdelane in pognojene grede v zavetni legi. Pesa se tako globoko sadi, kakor je prejšnje leto rasla. Vsaka korenina naj ima $\frac{1}{2}$ do 1 m² prostora. Kjer se je bati slane, je treba peso ob pričetku s prsto zasuti. Med rastjo semenske pese je treba tla pridnc pleti in rahliti. Vzrasli semenski poganjki se privežejo k pritaknjeni palici, in če jih je preveč, se nekateri odstranijo. Ko je seme v večini plodnih gruč začelo rjaveti, se štibele porežejo, četudi so še zelene, in se posuše. Iz posušenih štibele se potem seme izmlati (iztolče).

Vprašanje 373. Imam leto starega **junčka, ki ga je napadel lišaj**, zato vprašam, kako se prežene lišaj na koži goveje živine. (J. M. v O.)

Odgovor: Lišaj pri govedih povzroča neka gliva plesnivka „trichophyton tonsurans“, ki jo žival kaj lahko na paši naleže in ki se potem v gorkem hlevu silno hitro razmnožuje, da je žival vsa polna golih lis, ki so ostro obrobene. Lišaj ni težko ozdraviti, ker imamo v to svrha dobra sredstva, ki jih pa dobite v lekarni le na živino-

zdravnikov recept, zato pojdite h kakemu živinozdravniku, da Vam da recept; oziroma navodilo za zdravljenje, kajti iz natančnega popisa bolezni bo živinozdravnik šele posnel, če imate res opraviti s kožnim lišajem, ne pa z grintavostjo, ki se seveda zopet drugače zdravi.

Vprašanje 374. **Kako moram postopati, da dobim novo hišno ime in koliko to stane?** (J. R. v K.)

Odgovor: Vi bržkone želite izpremeniti svoj priimek. Dovoljenje za izpremembo priimka more dati le v posebnega uvaževanja vrednih slučajih deželna vlada, oziroma namestništvo, kamor se je obrniti z utemeljeno prošnjo, ki mora biti kolekovana z 10 kronskim kolkom.

Vprašanje 375. Letos mi je črv na travniku rušo takó spodjedel, da me skrbi, kaj bom s senom v bodočnosti. Ali odobrujete mojo namero, **da travnik preorjem**, ga spomladi z jarino posejem in pod njo vsejem mešanico iz raznih travnih in deteljnih semen? Nekoč sem bral, da je tudi neka trava, ki na nji morejo čebele veliko medu nabrati, zato vprašam, kakšna trava je to in ali jo priporočate tudi za naše kraje? (A. S. v Z.)

Odgovor: Če je travnik od črva zelo močno poškodovan in ni Vaš kraj tak, da se zemlja samaodsebe lahko in hitro zaledini, potem je Vaša namera odločno prava, in mi Vam toplo priporočamo, da jo zvršite, kajti na ta način pridete takoj v prvem letu že do pridelka, ker Vam svetujemo jarino še zeleno pokositi, bodisi za svežo krmo ali za napravo sena. Trave, ki bi dala dobro čebelno pašo, ni, in bržkone ste takrat brali o neki posebno medonosni rastlini, ki se imenuje facelija. Facelija, je sicer primerna za naše kraje, ni pa primerna za semensko zmes za zaledinjenje travnika.

Vprašanje 376. Mi napravljamo kisló zelje takó, da zrezano zelje sproti tlačimo v kad. Vodo pa, ki jo zelje daje vsled tlačenja, pobiramo dol in zelje med tlačenjem vedno po malem solimo. Zelje izpiramo vsak teden z mrzlo vodo, a kljub popisanemu ravnanju ne naredimo posebnega dobrega in okusnega zelja. Ali je morda napačno, če se voda jemlje od zelja, in ali morda prehudo tlačenje kislemu zelju škoduje? (I. M. v J.)

Odgovor: Da zelje dobro tlačite in po malem solite, je že prav, napačno je pa jemati mu zelnico, kajti ravno v tej vodi se nahaja veliko tistih snovi, ki se s pomočjo gotovih gliv, ki pridejo iz zraka, izpremene v tisto kisavo, ki daje zelju dober okus. Kislo zelje mora biti sicer vedno pokrito z vodo, a ker v tej vodi nahajajoče se dušičnate snovi prično gniti, zato je pravilno, da se smrdljiva voda nad kislím zeljem v primernih časih odstranjuje ter se nadomesti s čisto vodo. Kisanje zelja se vrši le pri zadostni toplini; če je pa toplina previsoka, pa zopet prevladujejo tiste glive, ki povzročajo gnilobo. Iz tega vzroka bo štramba za kislo zelje primerno topla, t. j. ne premrzla in ravnotako ne pregorka. Upoštevati je prav zelo dejstvo, da škodljive glive v kislem zelju lahko zaduše koristne, kajti potem se kisanje ne more več pravilno vršiti, zelje dobi prazen ali celo slab okus. Iz peresa ljubljanskega zeljarja, kjer se izdeluje priznано dobro kislo zelje, Vam podamo kratek navod, kako se izdeluje dobro kislo zelje. Ko zelje popolnoma dozori, se poreže ter čedno otrebi vse gnilobe in druge nesnage, pa tudi zelenih listov, tako da ostane le bela glava. Le iz čisto osnaženih glav se dá napraviti zelje, da je, kadar je kislo, lepe citronovorumene barve, ki očem posebno prija. Če bi se pa za kisanje porabilo tudi zeleno listje, bi kislo zelje imelo neprijetno, temnozeleno barvo. Razrezati se mora zelje lepo in kolikor moči drobno; le tako napravljeno zelje se lahko jemlje iz posode, kadar se rabi. Preden pa se zelje vloži v kad, jo je treba dobro pregledati, kajti odkar se je zadnje zelje vzelo iz nje, so se morebiti na dnu napravile kake luknje ali razpoke, skozi

ktare bi utegnili odtekati zelnica. Vsled tega bi zelje v kadi porjavelo, ostalo bi trdo ter bi se popolnoma izpridilo. Dobro je torej kad kakih 4—8 dni, preden se vanjo dene zelje, do vrha naliti z vodo ter jo tako pustiti. To pa je že zato koristno, ker jo je mogoče potem znotraj popolnoma osnažiti. Jako napačno pa je, da semtertja puščajjo v kadi vso nesnago prejšnjega leta ter novonarazano zelje denejo kisat v neosnaženo posodo. Kakor povsod, poudarjati je treba tudi tukaj, da je in mora biti tudi pri kisanju zelja snaga vedno prva! Ko je kad pripravljena, pripraviti se morajo tri deske, ki se položijo na potlačeno zelje, kadar je kad polna. Razume se pa, da deske ne smejo presegati dolgosti dna. Kadi so namreč navadno tako napravljene, da se proti dnu počasi zožujejo, in če bi bile deske predolge, uprle bi se v kad, in zelje bi se gotovo izpridilo, če bi se ne opazilo to še v pravem času. Ko je vse to pripravljeno, očedi se primerna množina kamenja, ki jo mislimo naložiti vrhu zelja. Kadar je kad pomita, osnažena in na svojem mestu, dene se vanjo kaka dva jerbasa razrezanega zelja ter se prav dobro potlači. Ko se to zgodi (ali že prej), se po zelju potrese kaki dve pesti soli. Na to se zopet dene zelje in nanje sol ter se tako nadaljuje toliko časa, dokler ni posoda polna do vrha. V nekterih krajih natresejo med zelje tudi nekoliko kuminovih zrn, kar mu daje posebno prijeten duh. Vrhu zelja se položi celi zelní listi, tako da pokrivajo vse zelje. Na to se položi deske, nanje pa se naloži kamenje. Kadar se nalaga kamenje, se mora paziti posebno na to, da se naloži ravnotežno, da se pri usedanju zelja ne podere, kar se jako rado zgodi. Kad, v kateri se kisa zelje, mora imeti kakih 10 cm od zgornjega roba luknjo, da se skozi po cevi odteka zelnica. Ko je kamenje naloženo, se zelje zalije z vodo do vrha kadi. To so glavna vodila pri pripravljanju kislega zelja. Kdor se ravna po njih, si bo gotovo pripravil dobrega zelja za kupčijo ali za domačo porabo. Zelje bo imelo prijeten duh in okus. Seveda je pri že kislem zelju vse leto posebno treba paziti na snago. Kdor ne bo vsak teden snažil svojega zelja po površju, mu bo začelo smrdeti in bo postalo neužitno. Končno naj še omenim, da je treba vedno paziti na to, da zelje v kadi ne zmrzne, preden ni kislo. Zelje, ki zmrzne med kisanjem, dobi blede, neprijetno barvo in se nikdar popolnoma ne skisa.

Vprašanje 377. Kupil sem del bukovega gozda, kjer je bilo dolgo dobo vsako leto takoj jeseni listje pograbljenno. Tla so vsa z mahom poraščena. Bukovo drevje zaradi tega prav slabo rase, in zato nameravam ta bukovi gozd pognojiti z umetnimi gnojili. Ali mi to priporočate, in če priporočate, kakšno umetna gnojila naj rabim in kdaj? (J. L. v S.)

Odgovor: Gozdno drevje potrebuje za uspevanje v sili tistih hranilnih snovi, kakor druge kmetijske rastline, vendar je to drevje bolj skromno in navadno dobiva na svojem mestu dovolj hranilnih snovi v zemlji. Gotovo je pa za gozd zelo napačno, če se v njem vse listje pograbi, kajti odpadlo listje ima v sebi veliko hranilnih snovi, ki hodijo drevju v prid. Če listje na gozdnih tleh segnije, se izpremeni v sprsteno in s to gnoji plitvo ležečim koreninam. Za rast drevja niso tako važne one debele korenine, ki segajo globoko v tla, ampak tanke korenine, ki so prav plitvo pod zemljo. Z grabljenjem listja se pa ne prepreči le naravno gnojenje drevja s svojim listjem, ampak se drevju tudi škoduje stem, da se deloma odgrabi prst in se poškodujejo najvažnejše korenine. Gnojenje vsem rastlinam koristi, torej tudi gozdnemu drevju. Glede gnojitve gozda seveda nastane vprašanje, ali se z gospodarskega stališča izplača. Mi Vam lahko iz svoje izkušnje prav toplo priporočamo gnojiti svoj bukov gozd z umetnimi gnojili, ker smo sami dosegli prav izvrstne uspehe; seveda nam ni šlo za gospodarsko korist, ampak le za dobro in hitro rast drevja. Najprej smo gnojili s Tomasovo žlindro in s kaljevo soljo; učinek je bil prav očiten, kar je čisto

naravno, kajti gozdno drevje, in zlasti bukovo, potrebuje precej fosforove kisline, zlasti pa kalija. V dotičnem bukovem gozdu, kjer smo gnojili z omenjenimi umetnimi gnojili, smo pa zapazili, da je nekaj dreves posebno dobro raslo, kar je bilo po preiskavanju pripisovati polivanju z gnojnico in s pomijami. To nas je dovedlo do prepričanja, da ima posebno velik vpliv dušikovo gnojenje, zato smo lansko leto dotični bukov gozd dali pognojiti z amonijevim sulfatom, in učinek je bil letos naravnost velikanski. Mi Vam prav zelo priporočamo pognojiti svoj bukov gozd na oral s 100 kg Tomasovo žlindro in s 300 kg kajnita, kajti v tem slučaju je kajnit boljši kakor kaljeva sol, ker kajnit zatre mah. To gnojenje izvršite lahko sedaj jeseni, ali pa tudi spomladi, ker je to za gozd vseeno. Raztresanje kajnita Vam celo naravnost spomladi priporočamo, ker kajnit takrat more še močnejše učinkovati na mah. Vsekako boste pa šele tedaj dosegli prav očiten in dober uspeh, če boste gnojili tudi z dušikom. V to svrhu bi bila seveda hlevska ali straniščna gnojnica najcenejša; ker pa te gotovo nimate veliko in bržkone Vam ne bo lahko spravljati jo v gozd in tamkaj polivati, Vam priporočamo spomladi pognojiti gozd na oral s 100 kg amonijevega sulfata. Samoobsebi je umevno, da odslej ne smete pustiti v gozdu listje grabiti, če hočete da bo drevje čvrsto raslo.

Vprašanje 378. Pri nas imamo navado pokladati z zobanjem vred zrezano slamo, a nekje sem bral, da je veliko bolje slamo kisati, zato vprašam, ali je res bolje pokladati skisano slamo in kako se kisa? (J. P. v D.)

Odgovor: V nekterih krajih imajo res navado slamo zrezano nalagati v kadi, jo mešati z drugimi krmili ter jo nekoliko zmociti ter jo potem pod pritiskom pustiti, da nekaj časa stoji, da se vname kipenje, če se je primešalo kako krmilo, ki se more skisati. Tako prirejena krma ima prijetno kisel okus, toda le če se najstrože gleda na snago. Taka skisana krma je hitreje prebavna, ker je zmehčana in že deloma razkrojena. Takega ravnanja s krmo Vam pa vseeno odločno ne priporočamo, ker taka krma slabi prebavila, jih dela ohlapna, da so živali potem lahko zelo dovzetne za različne bolezni v prebavilih. Izjemno se tako ravnanje le tedaj priporoča, kadar se mora porabiti kako trdo in samonasebi neokusno krmilo, n. pr. slabo trdo seno, ajdova slama itd. Najbolj naravno in najbolj zdravo je pokladati suho krmo, zato ostanite pri svoji stari navadi.

Vprašanje 379. Poleg tekoče vode imam sadni vrt, ki ga ob povodnji voda preplavi. Ali imam pravico na svojem vrtu ribe zagradi in poloviti? (F. P. v V.)

Odgovor: Ribolovno pravico ima izključno lastnik dotičnega ribjega lova. Ta pravica mu ostane tudi v vodi, ki ob povodnji prestopi bregove. RIBE na vrtu zagradi, da ne morejo več nazaj v potok ali reko, ko voda pade, in potem te ribe poloviti in zase porabiti je kaznivo dejanje.

Kmetijske novice.

Kletarski tečaji: V primeri z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami, je naše kletarstvo še na jako nizki stopnji. Zaradi tega je zlasti sedaj, ko je nastala potreba, da vino izvažamo, nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimejo boljšega kletarjenja ter da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno tekmovali. Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku še tako lepo grozdje, ko ne zna iz njega pripraviti take pijače, kakršna se dandanes po svetu zahteva? Ravnotako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega

kletarstva, zlasti pravilnega ravnanja s posodo in z vinom, neobhodno potrebno, kajti iz najbolj žlahtne kapljice se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najgusnejša pijača. Da imajo ukaželjni priliko v umnem kletarstvu temeljito se izučiti, priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Rudolfovem tekom tekoče zime več tridnevnih kletarskih tečajev. Kdor se misli kterege teh tečajev udeležiti, naj se takoj zglaš pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, se je treba, komur je na stvari ležeče, čim prej zglašiti. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potem posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom tečaja obveščen.

C. kr. vinarsko nadzorstvo za Kranjsko.

Novo šolsko leto na kmetijski šoli na Grmu se je pričelo v četrtek, 3. novembra t. l. V šolo je sprejetih 48 učencev, in sicer 36 v zimsko šolo, 12 v letno šolo. Ker je prosilo za sprejem 55 učencev, se je 7 prošenj odklonilo.

O vlogah na deželni odbor in druga oblastva. Deželnemu odboru prihajajo večkrat razne prošnje zadrug, društev in posameznikov, ne da bi bil v prvi naveden namen, zakaj se naproša podpora. Marsikdo tudi prosi v isti vlogi podpore v razne svrhe. V tem oziru opozarjamo svoje čitatelje, da je v vsaki vlogi na oblastva natančno označiti namen, zakaj se je vložila prošnja, da je za vsako stvar prositi v posebni vlogi in vsako prošnjo podpreti s potrebnimi dokazili in priložiti eventualne načrte, proračune itd. Drugače se prositelju lahko zgodi, da se mu prošnja odbije navzlic resnični potrebi, ker je ni zadostno utemeljil, ali pa povzroči oblastvu s svojo nerodno sestavljeno vlogo obilo nepotrebnega dela.

Zavarovanje konj. Lastniki konj se opozarjajo, da sedaj zavaruje konje v vsi Avstriji za primerno majhno zavarovalnino delniška družba za zavarovanje škod po uimah na Dunaju. Tako zavarovanje je doslej bilo mogoče le pri okrajnih zavarovalnicah za konje, ki pa imajo prav omejen delokrog. Zaradi pojasnil se je obrniti na podružnico omenjene zavarovalnice v Gradcu pod naslovom: „Filiale der Österreichischen Elementarversicherungsgesellschaft, Graz, Radetzkystrasse Nr. 1.“

Družbene vesti

*** P. n. gg. družbene ude** uljudno opozarjamo, da so podružnični načelniki že pred mesecem dobili nabiralne pole za udnino za l. 1911, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobrati do 1. decembra t. l. Prosimo p. n. gg. družbene ude, ki pri njih podružnični načelnik udnine ni pobral, da jo takoj načelniku izroče. Nekatere ude prosimo za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo, naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj laže urediti zadeve udov, kakor ob novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

*** Jesensko gnojenje travnikov.** Ker je v naših razmerah najbolj priporočeno gnojenje travnikov jeseni, in sicer s Tomasovo žlindro ter s kalijevo soljo, opozarjamo ude, naj tega gnojenja nikakor ne odkladajo ter naj potrebno množino teh gnojil pravočasno naročijo. Cene so označene niže doli. Prav posebno opozarjamo na spis v 19. številki „Kmetovalca“, „Ne zamudite jeseni gnojiti travnike, zlasti s Tomasovo žlindro!“ in na spise glede gnojenja z umetnimi gnojili v 20. številki „Kmetovalca“.

*** Naročnikom na Tomasovo žlindro.** Na razna vprašanja poročamo našim odjemalcem celih vagonov Toma-

sove žlindre, da so se tvornice odločile, da letos sploh ne odpošljejo nič več žlindre po parniku čez morje v Trst, ampak da bodo naročbe kar naravnost iz tvornic po železnici na naslov odjemalcev odpravljale. Seveda iz tega za naše odjemalce ne nastane prav nikaka prikrajšava in se bodo naročitve tudi z ozirom na voznino ravno tako računale, kakor če bi se iz Trsta zvrševale. Edino, kar naj naši odjemalci pri tem upoštevajo, je, da vagon, ki je odposlan po železnici iz tvornice, potrebuje 10 do 14 dni, preden pride do naročnika, dočim bi iz Trsta hitreje došel. Naročniki celih vagonov naj torej svoje naročbe primerno prej prigrasé. Manjše naročbe pa družba takoj izvrši iz ljubljanske zaloge, ker je dobila nekaj vagonov prave Tomasove žlindre po železnici in jih bo porabila za nadrobno oddajo. Cene so letos dokaj nižje od lanskih, ker jih je „Družba tvornic za Tomasovo žlindro“ v Berlinu na naše prizadevanje toliko znižala, da Tomasova žlindra ni prav nič dražja kakor slabše zmletu konkurenčno blago.

*** Vreče kupujemo!** C. kr. kmetijska družba kupuje popolnoma dobre, cele ali dobro zakrpane vreče od Tomasove žlindre ali od kalijeve soli ter od kajnita po 40 h kos, in sicer oddane v družbeno pisarno, torej voznine proste. Kdor take vreče pošlje, mora sam voznino plačati. Vreče se pregledajo in se plačajo samo cele ali dobro zakrpane. Vreče od žlindre je na vsak način treba površno izprati in suhe poslati.

*** Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbijo za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelnikstva, ki navzlic raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potem nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spoelnjevati.

*** Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba na slednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cene za nadrobno oddajo v Ljubljani so: za 19 odstotno K 7-50 in za 20 odstotno blago K 7-80 za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 612—	K 648—	K 684—	K 720—	K 756—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice. Ni še natančno znano, s kolikoodstotnim blagom se bodo naročbe zvrševale; čim več odstotno pa bo gnojilo, tem bolje bo v vsakem oziru, kajti naposled se za manjvredno žlindro plača ravno toliko voznine, kakor za mnogoodstotno. Naročitve prosimo že sedaj!

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 7 K 50 h 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franko na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6-36 veljati.

Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Amonijev sulfat po 31—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato umetno gnojilo ima družba sedaj, ko se bliža čas za gnojenje ozimini, zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijskega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. številki, na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili“, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirja, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimini z amonijskim sulfatom“ v 18. številki lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešano umetno gnojilo**, ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijskega dušika, oddaja družba po 16 K 100 kg z vrečo vred brez voznine. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. št. letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Tropine podzemeljskega oreha**. Te tropine imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi, torej dosti več kakor sezamove ali lanene tropine. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili.

* **Sezamove tropine**, fino zmlete, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo K 18:50 100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmiljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precij podražje, kakor hitro jih ne bodo mogli več izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati.

* **Lanene tropine** so družbi zopet pošte.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonse se izvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali s rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Ob izredno mnogoštevilni udeležbi udov iz vseh krajev naše dežele se je dne 14. novembra v veliki dvorani »Mestnega doma« vršil letošnji redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. Zborovanje je vodil družbeni predsednik g. komercialni svetnik Povše. Kot zastopnik c. kr. deželne vlade se je občnega zbora udeležil deželnovaldni tajnik g. dr. Friderik Mathias.

Predsednik Povše je ob devetih dopoldne otvoril zborovanje, potrdil sklepčnost, pozdravil navzoče udeležence in izrazil željo, da se ob složenem delovanju ohrani naša kmetijska družba, ki že 134 let uspešno deluje in je že toliko koristnega storila za naše kmetijstvo. Predsednik je takoj potem odredil volitev 9 odbornikov po § 18. družbenih pravil namesto izstopivših, ki jim je potekla poslovna doba. Voliti je bilo enega odbornika za dobo enega leta, čigar volitev se na občnem zboru leta 1908. ni izvršila, štiri odbornike za dobo dveh let na mesto gg.: Andreja Kalana, prelata, kanonika itd. v Ljubljani; Josipa Lenarčiča, graščaka, tvorničarja in predsednika kranjske trgovske in obrtne zbornice na Vrhniki; dr. Maksa pl. Wurzbacha, graščaka in odvetnika v Ljubljani; Janka Žirovnika, nadučitelja v Borovnici, ki njih nadomestne volitve niso bile izvršene na lanskem občnem zboru, in štiri odbornike za dobo treh let na mesto letos izstopivših odbornikov gg.: Frančiška Gombača, c. kr. kletarskega nadzornika v Ljubljani, Henrika barona Lazarinija, graščaka v Smledniku; Josipa Pogačnika, posestnika v Podnartu in podpredsednika poslanske zbornice, in Viljema Rohrmanna, ravnatelja kranjske kmetijske šole na Grmu.

Da se je volitev hitreje izvršila, so se glasovnice oddajale pri treh volilnih komisijah istočasno. Predsedniki teh komisij so bili gospodje: prelat Kalan, ravnatelj Rohrman in višji stavbnik svetnik Pavlin. Ob enajstih dopoldne se je glasovanje zaključilo. Oddanih je bilo 795 glasov. Izvoljeni so bili v glavni odbor naslednji gospodje: Viljem Rohrman, ravnatelj deželne kmetijske šole na Grmu, s 795 glasovi; Andrej Kalan, prelat itd. v Ljubljani, s 778 glasovi; Oton baron Apfaltrern, graščak itd. na Križu pri Kamniku, s 585 glasovi; Jakob Jan, župan v Gorjah, s 584 glasovi; Janez Piber, župnik in deželni poslanec v Boh. Bistrici, s 584 glasovi; Mihael Dimnik, posestnik in deželni poslanec v Jaršah, s 582 glasovi; Josip Kosler, posestnik v Ljubljani, s 582 glasovi; Janez Hladnik, župnik in deželni poslanec v Trebelnem, s 577 glasovi in dr. Evgen Lampe, deželni odbornik v Ljubljani, s 577 glasovi. V manjšini so ostali gospodje: kletarski nadzornik Fr. Gombač z 209 glasovi, graščak Henrik baron Lazarini z 208 glasovi, tvorničar in graščak Josip Lenarčič z 212 glasovi, državni in deželni poslanec Josip Pogačnik z 200 glasovi, odvetnik dr. Maks pl. Wurzbach z 208 glasovi in nadučitelj Janko Žirovnik z 217 glasovi. Predsednik Povše je proglasil izid volitev ter potem zaključil dopoldansko zborovanje.

Ob dveh popoldne se je zborovanje nadaljevalo. Družbeni tajnik cesarski svetnik Pirc je najprej naznanil, da so na občnem zboru zastopane naslednje vnanje kmetijske družbe: goriška, krakovska, graška, celovška, linška, lvovska in tržaška; potem pa je podal o družbenem delovanju naslednje poročilo:

Častiti zbor! V imenu glavnega odbora mi je čast naslednje poročati o stanju c. kr. kmetijske družbe, oziroma o njenem delovanju v l. 1909.

Leta 1909. je imela družba 8109 udov, torej za 709 več kakor leta 1908.

V tekočem letu, t. j. leta 1909., je pa družbi pristopilo že doslej 960 novih udov. Ker se glavni odbor strogo drži načela, da le tiste smatra za družbene ude, ki dejansko plačajo letnino, zato se izbriše vsako leto precejšnje število udov, ker ne plačajo udnine. Navzlic temu je število udov sedaj naraslo že na blizu 9000.

Udje so bili razdeljeni v 137 podružnic. Od lanskega občnega zbora sem je bilo nanovo ustanovljenih pet podružnic, in sicer v Dragatušu, Homeu, Koprivniku, Mostah pri Kamniku in Suhorju pri Metliki.

Po nadomestnih volitvah na občnem zboru dne 9. julija 1908 so bili v glavnem odboru tile gg.: Frančišek Povše, državni in deželni poslanec, graščak, komercialni svetnik itd. v Ljubljani, predsednik; Ivan Knez, veleposestnik itd. v Ljubljani, podpredsednik; Frančišek Gombač, vinarski komisar v Ljubljani; Andrej Kalan, prelat, kanonik itd. v Ljubljani; Henrik bar. Lazarini, graščak v Smledniku; Josip Lenarčič, graščak, tvornikar in predsednik kranjske trgovske in obrtne zbornice na Vrhniki; Leopold baron Liechtenberg, dež. glavarja namestnik in graščak v Jablah; Alojzij Pavlin, c. kr. veterinarski nadzornik v Ljubljani; Frančišek Pavlin, c. kr. stavbni svetnik v Ljubljani; Josip Pogačnik, posestnik v Podnartu ter dež. in drž. poslanec; Viljem Rohman, ravnatelj dež. kmetijske šole na Grmu; dr. Maks pl. Wurzbach, graščak in advokat v Ljubljani, in Janko Žirovnik, nadučitelj v Borovnici.

Računska preglednika sta bila gg.: Hinko Lindtner, deželni računski svetnik, in Frančišek Rozman, kontrolor c. kr. dež. plačilnega urada v. p.

Glasom 2. točke sporeda današnjega občnega zbora je voliti devet odbornikov namesto po § 18. družbenih pravil izstopivših, ki jim je pošla poslovna doba, in sicer je voliti enega odbornika za dobo enega leta, čigar volitev se na občnem zboru l. 1908. ni zvršila, štiri odbornike za dobo dveh let na mesto gg.: Andreja Kalana, prelata, kanonika itd. v Ljubljani; Josipa Lenarčiča, graščaka, tvorničarja in predsednika kranjske trgovske in obrtne zbornice na Vrhniki; dr. Maks pl. Wurzbacha, graščaka in odvetnika v Ljubljani; Janka Žirovnika, nadučitelja v Borovnici, ki njih nadomestne volitve niso bile izvršene na lanskem občnem zboru, in štiri odbornike za dobo treh let na mesto letos izstopivših odbornikov gg.: Frančiška Gombača, c. kr. kletarskega nadzornika v Ljubljani, Henrika barona Lazarinija, graščaka v Smledniku; Josipa Pogačnika, posestnika v Podnartu in podpredsednika poslanske zbornice, in Viljema Rohmana, ravnatelja kranjske kmetijske šole na Grmu.

Družbeni zastopnik v kmetijskem svetu c. kr. kmetijskega ministrstva je bil družbeni tajnik, gospod ravnatelj Gustav Pirc, njegov namestnik pa družbeni odbornik gospod Josip Pogačnik, posestnik v Podnartu, državni in deželni poslanec.

Po minuli poslovni dobi je železniško ministrstvo imenovalo za družbenega zastopnika v državni svet družbenega predsednika g. Frančiška Povšeta in za namestnika družbenega odbornika g. podpredsednika državne zbornice Josipa Pogačnika.

Za družbenega zastopnika v živinozdravskem svetu, ki je bil leta 1907. ustanovljen, je bil imenovan za triletno dobo gospod Frančišek Povše, graščak, drž. in dež. poslanec, za njegovega namestnika pa družbeni tajnik, gosp. ravnatelj Gustav Pirc.

Družbeno delovanje v l. 1909. je bilo urejeno kakor pravila predpisujejo, na podlagi sklepov odborovih sej, ki so se redno vršile. Zapisniki so objavljeni v družbenem glasilu »Kmetovalcu«.

Tekoča opravila je opravljalo tajništvo dogovorno s predstvom ter jih je reševalo v zmislu sklepov glavnega odbora. Vložni zapisnik izkazuje leta 1909. 1170 strogo uradnih dopisov, poslovnih števil pa izkazuje 33.142.

V družbeni pisarni, ki jo vodi družbeni ravnatelj, sodeluje poleg njega še 1 tajniški pristav, 1 pisarničar, 1 knjigovodja, 1 skladiščni uradnik, 3 uradniki in 3 slóžabniki, ki pomagajo tudi v skladišču.

Delovanje podružnic je bilo večinoma zelo živahno; posebno zadnji čas se mora njih vedno skrbnejše delovanje pohvalno omeniti. Delo glavnega odbora, ki je od leta do leta bolj obsežno, ima največjo oporo v uspešnem delovanju podružnic, in večkrat je bilo le z njihovo pomočjo mogoče pričeti uspešno delovati v prid kaki kmetijski panogi. Podružnice imajo sedaj 29 drevesnic ter vsako leto v svojem okolišju oddajo veliko število dreves in na ta način sadjarstvo zelo pospešuje. 20 podružnic v vinskih krajih ima tudi večje ali manjše trtnice in nekatere tudi vzorne vinograde. Za vzdrževanje drevesnic in trtnic dobivajo podružnice primerne podpore iz državnih in deželnih sredstev. Večina podružnic ima kmetijske stroje v zadržno porabo, nekatere tudi v večjem številu. Več podružnic ima svoja poslopja. Izmed glavnih opravil družbenih podružnic je skupno naročanje kmetijskih potrebščin, kar jim družbena pisarna posreduje in se skoraj brez izjeme vrši brez ovir. Da sodelovanje podružnic spodbuja, je bilo v zadnjem času vpeljano, da posamezne podružnice v družbenem uradnem glasilu redno poročajo o svojem delovanju.

0 družbenih zavodih in podjetjih mi je čast naslednje poročati:

1. Družbena podkovska šola. Ta šola, ki jo ima družba že 60 let v svoji oskrbi, je sedaj popolnoma preosnovana in je obenem poskrbljeno, da s šolo združena živinozdravnica odgovarja svojemu namenu, oziroma, da se v najbližji bodočnosti popolnoma moderno uredi. Podkovska šola je sedaj pod nadzorstvom kuratorija, ki sestoji iz zastopnika c. kr. deželne vlade, deželnega odbora, magistrata mesta Ljubljane in družbenega glavnega odbora. Počenši s tekočim letom je nastavljen kot ravnatelj šole diplomirani živinozdravnik Lovro Tepina, ki stanuje v šoli sami ter ima neposredno vodstvo nad šolo in živinozdravnico. Poleg ravnatelja je nastavljen učitelj podkovstva in en asistent. Za vzdrževanje družbene podkovske šole so zagotovljene redne podpore od države, od dežele in od mesta Ljubljane.

2. Družbena sadna drevesnica. Nova družbena sadna drevesnica v Zgornji Šiški je v l. 1909. imela dogojen prvi petleten oddelek ter je zato družba mogla to leto oddajati zopet čez dlje časa svojim udom svoje drevje. Nova sadna drevesnica v Gornji Šiški bo sedaj zasajena s petimi letniki sadnega drevja. Gospodarstvo v novi drevesnici je tako urejeno, da bo mogoče vsako leto oddati okroglo 20 tisoč visokodebelnih in prtičnih sadnih dreves raznih plemen in vrst. V drevesnici rase sedaj okroglo 140.000 cepljenih dreves in poleg njih tudi zadostno število divjakov. Stroški za novo drevesnico znašajo do konca l. 1910. približno 35.000 K. Ti stroški so pa v resnici še veliko večji, ker je od te vsote odbita državna podpora in tudi stroški za l. 1909. družbenega vrtnarja in vrtnarskega pomočnika, ki so doslej bili še postavljeni na račun stare drevesnice na Poljanskem dvorcu.

3. Družbeni dvorec na Viču. Poglavitni namen tega dvorca je bil v l. 1908. delati poskušnje z raznimi semeni, dajati prostor za kupljene plemenske živali, ki se s pomočjo državne podpore razdeljujejo po deželi, in imeti vprežno živino, ki jo družba potrebuje pri prometu, ki ga ima s priskrbovanjem gospodarskih potrebin za svoje ude. Ta dvorec je imela družba petnajsto leto v najemu; gmotni uspeh je bil dober, a ker so se delavne sile silno podražile in je lastnik dvorca za l. 1910. zahteval podvojeno najemščino, bi se v bodočnosti ne dalo več izhajati brez znatne izgube, zato je glavni odbor sklenil odpovedati zakup dvorca in ga je konci l. 1909. opustil.

4. Kmetijska gospodinjstva šola v Ljubljani. Med najvažnejšimi družbenimi podjetji je ta šola, ki je bila tudi ustanovljena v proslavo petdesetletnega vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. ter je bila slovesno otvorjena 20. okt. 1898. Da je bila ta šola potrebna, spričuje njeno izborna uspevanje in dejstvo, da se vsako leto zglašajo za sprejem več gojenk kakor jih šola more sprejeti. Šola je združena z internatom, kjer imajo gojenke stanovanje in hrano. Šola je pod nadzorstvom sester iz reda sv. Fančiška, ki s strokovnimi učitelji vred oskrbujejo tudi pouk v teoriji in praksi. Praktično so se gojenke vežbale v ku-

banju, šivanju, pranju, likanju, govedoreji, prasičereji, zelenjadarstvu, cvetličarstvu, sadjarstvu in mlekarstvu. Skrbelo se je tudi za poučen izlet gojenk. Velika in ljubezniva naklonjenost vodstva Marijanišča in nenavadna delavnost čč. gg. sester družbi omogočuje, da šolo od leta do leta v strokovnem oziru popolnjuje; zlasti v zadnjem času so se zaradi šole izvršile izdatne preustrojitve gospodarstva v naprednem zmislu. Vodstvo Marijanišča je poskrbelo, da se je gospodarstvo sedanjim zahtevam primerno uredilo po željah kmetijske družbe, ki je v ta namen izposlovala državno podporo. V zadnjem času je družba priskrbelo za svojo gospodinjstvo šolo raznih učil za več kakor 1000 K.

Leta 1908. se je pouk pričel 1. oktobra in je trajal do 1. septembra 1909. Počitnice ni in se gojenke sploh vse leto ne puščajo domov. V šolskem letu 1909./1910. se je priredil prostor še za dve gojenki, tako da je to šolsko leto v gospodinjstvu šoli 14 gojenk. (Dalje prihodnjič.)

Seja glavnega odbora dne 21. novembra 1910.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. komercialni svetnik Povše, navzoči so bili odborniki gg.: baron Apfaltrern, Dimnik, Hladnik, Jan, Kalan, Kosler, dr. Lampe, A. Paulin, F. Pavlin in Piber ter družbeni tajnik ravnatelj Pirc. Odbornik g. baron Liechtenberg je svojo odsotnost opravičil.

Predsednik je otvoril sejo in je z ozirom na ravnokar izvršene volitve na družbenem obnem zboru v glavni odbor pozdravil vse stare ostale odbornike, zlasti pa novoizvoljene, ter jih je pozival k skupnemu in složnemu delovanju v prid kranjskega kmetijstva in istotako v prid slavne in starodavne c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki mora ravno tako v bodočnosti kakor doslej vršiti svojo nalogo v blagor gospodarskega procvita kranjske dežele. Predsednik je predlagal, naj se izreče izstopivšim odbornikom za njih dolgoletno in pošteno delo v družbenem glavnem odboru iskrena zahvala, ki naj se jim pismeno sporoči, in glede izstopivšega odbornika g. dr. pl. Wurzbacha, ki je bil štiriintri-deset let družbeni odbornik, je predlagal v zmislu § 2. družbenih pravil, da se mu potom c. kr. deželne vlade izposluje posebno priznanje. Predsednikovi predlogi so bili soglasno sprejeti.

Odbornik barona Apfaltrern je predložil in pismeno utemeljil samostalen predlog o živinozdravniških razmerah na Kranjskem. O tem predlogu in nasvetu, kako te razmere zboljšati, se je vnela živahna razprava, ki so se je udeležili odborniki gg.: dr. Lampe, A. Paulin, F. Pavlin in predlagatelj sam. Odbornik g. dr. Lampe je izjavil, da bo vso zadevo pri deželnem odboru toplo podpiral, in zdi se mu primerno, da ravno družba vzame to reč v roke in jo po možnosti pospeši. Končno se je sprejel predlog, da odsek treh udov, sestoječ iz odbornikov gg. barona Apfaltrerna, dr. Lampeta in A. Paulina, sestavi na podlagi predloženega pismenega predloga in nazorov, izrečenih v debati, jasno izrečeno in primerno utemeljeno resolucijo, ki bo o nji sklepal glavni odbor v eni prihodnjih sej. (Tozadevni predlog barona Apfaltrerna in njega utemeljevanje je priobčeno med spisi v današnji številki »Kmetovalca«.)

Glavni odbor je vzel na znanje tajnikovo poročilo o doslej storjenih korakih za izvoz kranjskih čebel v Zedinjene države Severne Amerike in je sklenil na podlagi danih informacij razširiti to akcijo tudi na Angleško, v Kanado in v Avstralijo. Na predlog odbornika g. Pibra se je ozirati tudi na izvoz čebel v Rusijo. Ta eksportna akcija naj se vrši v taki smeri, da kranjski trgovci s čebelami ostanejo pri svojem zaslužku in da jih kmetijska družba pravzaprav pri njih delovanju le podpira. Pri tej priliki je glavni odbor izrekel željo, da se vsi prizadeti činitelji zanimajo za čisto izrejo kranjske čebele in da se vse stori, kar prepreči križanje slavnoznane kranjske čebele z drugimi, manj vrednimi.

Volitev namestnih udov v državni železniški svet in kmetijski svet se predloži na prihodnjo sejo.

Glavni odbor je soglasno sklenil, da naj se seje glavnega odbora redno vrše v ponedeljkih popoldne.

Vsled dopisa deželnega odbora je glavni odbor imenoval svoje zastopnike v premovalne komisije za goved na premovanjih v Št. Petru, Šmartnu pri Litiji in v Ribnici, ki se bodo vršili z državno podporo konec tega meseca. Pri tej priliki je stavil odbornik g. Jan predlog, da naj se premovanje govedi v planinskih pokrajinah rajši vrši spomladi; utemeljil je ta predlog ter istočasno nasvetoval, da naj se premovanja v več krajih po deželi redno vsako leto vrše, in sicer predvsem za bike, in naj se s premovanjem združi obenem licenciranje bikov. Odbornik g. A. Paulin je ta predlog iz strokovnih razlogov toplo podpiral, in po daljši debati je glavni odbor sklenil predložiti tozadevne družbene želje c. kr. kmetijskemu ministrstvu potom deželne vlade in deželnemu odboru kranjskemu.

Vsled dopisa c. kr. deželne vlade, ki ugovarja tolmačenju zakona o odvrčanju in zatiranju živalskih kužnih bolezni glede plačevanja stroškov za konjača, kakor je uredništvo »Kmetovalca« dotične predpise med »Vprašanji in odgovori« tolmačilo v 16. številki letošnjega »Kmetovalca«, je glavni odbor sklenil obrniti se na c. kr. kmetijsko ministrtvo za pojasnila, kako je zakon pravzaprav treba tolmačiti.

Prošnjo kočevske podružnice na c. kr. kmetijsko ministrtvo za državno podporo je glavni odbor sklenil predložiti temu ministrtvu.

Vsled nekaj pritožb proti družbeni podružnici v Kočevju je glavni odbor že spomladi uvedel preiskavo ter je tajništvo o teh preiskavah sedaj poročalo. Glavni odbor je poročilo vzel na znanje.

Ker so družbeni uradniki v zmislu § 65. zakona z dne 16. decembra 1906 za svojo pokojnino zavarovani potom nadomestnih pogodb ter je stanje tozadevnih pokojninskih zakladov treba vsakih pet let strokovno pregledati in prvič do konca decembra t. l., je glavni odbor naročil tajništvu, naj vse potrebno preskrbi, da se revizija pokojninskega zaklada pravočasno in po vsečaku izvrši.

Glavni odbor je povišal plače dvema pomožnima uradnikoma in družbenemu slugi.

Odbornik gospod Jan je stavil samostalen predlog, da se vnovič prične pospeševanje ovčarstva z vpeljavo bergamaške pasme, ter je utemeljil svoj predlog z važnostjo, ki jo ima ovčarstvo še vedno v nekterih krajih Kranjske, in z izredno dobrimi uspehi, ki so se dosegli z bergamaškimi ovni, kajti ovce, križane s to pasmo so se pri nas prav dobro udomačile, so rastne, veliko večje, rodovitnejše in dajejo še enkrat toliko volne. Glavni odbor je ta predlog sprejel in sklenil vse potrebno storiti, da se v svrhu povzdige ovčarstva zopet dobe podpore.

Odbornik gospod Hladnik je sporočil, kako slabo je letos z letino krompirja, da kmetovalci tega važnega pridelka že sedaj nimajo dovolj in da bo semenjskega krompirja prav gotovo silno manjkalo. Priporočal je torej, naj družba pravočasno poskrbi za oddajo zadostnih množin krompirja. Glavni odbor je zategadelj sklenil tajništvu naročiti, da takoj prične skrbeti glede nakupa in oddaje semenskega krompirja spomladi.

Za nove ude so se zglasili in so bili sprejeti gg.:

Kmetska zveza na Gorenjem Polju; Božič Anton posestnik v Porečah; Bratuš Francišek, posestnik v Škriljah; Kopačin Ivan, posestnik v Podragi; Saje Ivan, posestnik v Malenski vasi; Anžič Anton, posestnik v Štepanji vasi; Kralj Ivan, stavitelj v Zagorici; Gregorec Jakob, posestnik v Spodnji Zadobrovi; Maraž Sigismund v Pevmi pri Gorici; Žgomba Mate, posestnik v Šapljanah; Babnik Francišek, posestnik na Šujci; Lorenčič Lorenc, posestnik v Zgornji Senarski; Drev Anton, posestnik v Arji vasi; Podboj Rudolf, posestnik v Žužembregu; Franičič Ivan, posestnik in župan v Dolenji vasi pri Senožečah; Šušnik Gregor, posestnik na Beli.

Razglas

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 1. januarja 1911.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem, ki naj ji priloži:

- 1.) krstni list,
- 2.) domovinski list,
- 3.) šolsko spričevalo,

4.) učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru,

5.) župnikovo ali županovo spričevalo o poštenem vedenju. Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati na svoje stroške

ali ne morejo pričakovati podpore od svojcev, morejo dobiti po 100 K podpore pri kmetijski družbi. Prosilec za podporo mora svoji prošnji poleg zgoraj označenih prilog priložiti še:

- 6.) ubožni list in
- 7.) potrdilo, da je bil že 2 leti za kovaškega pomočnika.

Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se pošljejo ravnateljstvu podkovske šole v Ljubljani.

do 15. decembra t. l.

Šola bo trajala do konca junija 1911.

Kdor napravi skušnjo, more po postavi iz 1873. l. dobiti patent podkovskega mojstra; brez skušnje pa sedaj nihče več ne more postati podkovski mojster.

Pouk v šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti le za hrano in stanovanje ter za potrebne učne knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolskem poslopju.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim pričetkom pri ravnateljstvu podkovske šole na Poljanski cesti št. 57.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev in izurjenih oglednikov za živino in meso, naj bi županstva skrbela, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in mesogledca.

Frančišek Povše,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Živinozdravnik **Lovro Tepina,**

ravnatelj podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 30. in 31. decembra t. l., in sicer 30. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovske šole, 31. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisnem ravnateljstvu do 15. decembra t. l.

Ravnateljstvo podkovske šole v Ljubljani,

dne 12. novembra 1910.

Živinozdravnik **Lovro Tepina.**

Št. 27.252.

Razglas.

Na podstavi deželnega zakona z dne 18. februarja 1885 (dež. zak. št. 13.) se stem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, ki hočejo v prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasiti te svoje žrebce

najpozneje do 10. decembra 1910

pri političnem okrajnem oblastvu, v čigar okolišju se nahaja stajališče žrebčev. Dovoljeno je zglašiti pismeno ali ustno; obenem pa je naznaniti ime in priimek, potem stanovišče žrebčevega posestnika, kakor tudi plemo, starost, barvo in stajališče žrebčev.

Za žrebce sploh pod štirimi leti in za noriške žrebce pod tremi leti se ne dajejo dopustila za spuščanje.

Kje in kdaj bo izborna komisija zglašene žrebce pregledovala in zanje dajala dopustila, se dá ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 7. novembra 1910.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice za Selško dolino, ki bo v nedeljo, 4. decembra 1910 ob treh pop. v šoli v Selcih.

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju in pregled računov.
2. Volitev novega odbora.

3. Slučajnosti.

4. Event. pobiranje udnine za leto 1911.

Če bi v določenemu času ne bilo zadosti navzočih udov, bo zborovanje pol ure pozneje ob vsakem številu udov.

Selca, 19. novembra 1910.

Načelstvo.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Sori, ki bo v nedeljo, dne 11. decembra 1910 ob treh popoldne v Starmanovih prostorih.

S P O R E D:

1. Letni računi
2. Pobiranje udnine.
3. Vpisovanje novih udov.
4. Posvetovanje glede oddaje družbenega drevja.
5. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Sori,

dne 19. novembra 1910.

Anton Kuralt, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Begunjah (Gorenjsko), ki bo v nedeljo, 18. decembra 1910 popoldne po večernicah (ob tret) v šoli.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnikstva.
2. Pregled računov za l. 1910.
3. Proračun za l. 1911.
4. Pobiranje udnine za l. 1911.
5. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Begunjah,

25. novembra 1910.

V. Zavrl.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Spodnji Idriji, ki bo v nedeljo, dne 11. decembra po 10. maši v občinski pisarni.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnika in predložitev računa za l. 1910.
2. Vpisovanje udov in pobiranje udnine za l. 1911.
3. Razni nasveti in predlogi.
4. Volitev načelnika in odbora.

Kmetijska podružnica v Spodnji Idriji,

dne 20. novembra 1910.

Fr. Čadež, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Sv. Križu pri Litiji, ki bo dne 8. decembra ob treh popoldne v šoli.

S P O R E D:

1. Predložitev računa za preteklo leto.
2. Poročilo tajnikovo.
3. Pogovori glede nakupa galice.
4. Pobiranje udnine za prihodnje leto.
5. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica Sv. Križ pri Litiji,

dne 22. novembra 1910.

Josip Oven, načelnik.